

Overweging Oudejaars avond 31-12-25 op Johannes 1, 1-18 – Marianne Thie

Het evangelie van Johannes wat we net hoorden is een allesbehalve makkelijke tekst. Het begint met een proloog: een getuigenis, of je zou het ook een geloofsbelijdenis kunnen noemen. En aan de poëtische vorm gezien, zou het zo maar kunnen dat het ooit een lied is geweest, wat later proza werd, maar je herkent nog goed de dichterlijke elementen.

Johannes de Doper speelt hier een belangrijke rol. Hij wordt erin geïntroduceerd als de kroongetuige van het **licht**, dat overeenstemt met het **leven** dat op zijn beurt samenvalt met het **woord** van het begin. Iets later staat er, dat dit licht het **waarachtige** licht is, dat in de wereld komt van alle mensen. Dit vraagt wel om het nog een paar keer over te lezen, het in te laten dalen hoe dit te vatten.

Johannes schuwt de grote woorden niet, om de grootsheid van deze gebeurtenis met Kerst voor ons te vatten. God wordt mens. Hoe bestaat het?

Om dit te duiden voert Johannes ons terug naar de eerste bladzijde van de bijbel. Naar het eerste woord zelfs van de hele bijbel: 'In het begin.' 'In den beginne'

Genesis 1, vers 1: In het begin schiep God de hemel en de aarde.
Johannes 1, vers 1: In het begin was het Woord, alles is erdoor gemaakt.

Evangelist Johannes is een aangeraakte mens, een mens die ons deelgenoot wil maken.

Hij verlegt het begin van zijn verhaal over Jezus naar de peilloze diepte van God zelf. Alsof Johannes ons wil vertellen, dat hij, door met Jezus te leven, teruggebracht is tot de meest essentiële vragen in het leven: Waar vindt de mens zijn/haar oorsprong en waartoe is hij of zij bestemd?

Hij refereert ook aan het scheppingsverhaal, omdat hij in Jezus een mens gezien heeft naar Gods beeld en gelijkenis.

En er is ook die werkelijkheid: de wereld van het nu, het donkere, de duistere wereld. Duisternis heeft een symbolische betekenis en staat voor het kwaad in de wereld. Een actieve kracht. Een macht die mensen meetrekt, donker en vernietigend als een oervloed. Die macht, die geconfronteerd wordt met het licht en die deze confrontatie niet verdraagt. De wereld die zich met hand en tand verzet, zich afsluit voor het licht, bang is voor het licht dat waarheid brengt en zich daarmee opsluit in het donker. Welke verhindert dat wij leven in vrede, in vreugde, in liefde.

Licht en duisternis.

In het begin was er Duisternis. "De aarde was woest en doods, duisternis lag over de oervloed."

En wat is het eerste woord dat God spreekt? Licht. En er was licht. En dit is niet het zonlicht, de zon wordt pas op de vierde dag geschapen. Dit is het levenslicht. Wie leven wil scheppen, begint met licht. Zonder licht geen leven.

Zo treedt in die doodse duisternis, boven die onleefbare oervloed, God aan het licht. Hij neemt het woord, dat ene woord: licht.

Dit eerste woord, dat is hij zelf. Zoals Johannes zegt: 'In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen.'

Dat is het licht waar Johannes van getuigt met zijn evangelie. Het licht voor de mensen. Het ware licht, dat ieder mens verlicht en naar de wereld komt. De lichtglans van God, weerspiegeld in een kind. Het licht van Kerst. Het licht van Pasen. Het licht in u en mij.

Johannes laat zijn verhaal rijmen op het scheppingsverhaal. Hij ziet in Kerst een nieuw begin, een nieuwe schepping. Hier wordt het licht opnieuw geboren. In de duisternis. Hier begint nieuw leven voor alle mensen. Voor u en voor mij. In dit kind in de kribbe.

En al is dit misschien zware kost als op een avond als deze, de laatste van dit jaar. En wordt je van het jaaroverzicht 2025 ook niet bepaald vrolijk. We kennen de verschillende problemen die aan de hand zijn in de wereld waarin we heden ten dage leven, die terechte zorgen met zich meebrengen. Waarbij je je afvraagt komt het allemaal wel goed?

Gelukkig is er veel geluk, maar als je goed kijkt, zie je ook zoveel verdriet. De duisternis kan zo machtig zijn. En toch, je zou ook kunnen zeggen: het is een hopeloze tijd en dáárom een tijd voor hóóp - het thema van het jubeljaar - laten we pelgrims van hoop zijn. Het is een liefdeloze tijd en dáárom een tijd voor liefde, laat het hart spreken en warmte brengen. Het is een donkere tijd, maar daarom een tijd voor licht, in ons allen ligt het vermogen om licht te zijn voor elkaar!

Want licht en duisternis sluiten elkaar uit. Als het ware licht verschijnt, dan verdwijnt de duisternis. Zoals de nacht vlucht als de morgen aanbreekt.

En misschien is het niet zo moeilijk als het lijkt. Kent u het verhaal van die koningszonen die een hele ruimte moesten vullen?

Een koning die oud was geworden, zocht een troonopvolger. Hij had drie zoons, alleen: het was een drieling, ze waren tegelijk geboren en leken als drie druppels water op elkaar; het was al moeilijk om erachter te komen wie wie was. Dus hoe kwam hij erachter wie de meest wijze en vindingrijke was van de drie? Want die zou zijn troonopvolger worden.

De koning bedacht het volgende: hij gaf ieder van zijn drie zoons een gouden muntstuk en zei: 'Koop hier iets van waarmee je de ruimte van de eetzaal in het paleis geheel kunt vullen.'

De eerste zoon kocht van het muntstuk een hele grote partij stro en stortte dat in de eetzaal van het paleis. Maar het kwam slechts tot halverwege de ruimte.

Toen mocht de tweede zoon het proberen. Die had een enorme hoeveelheid veren op de kop getikt en stortte al die veren in de eetzaal. Maar ook hij kwam niet tot het plafond en kon dus niet de hele ruimte vullen.

Toen kwam de derde zoon. Die haalde eerst de grote tafel, alle stoelen en de piano uit de eetzaal, zodat deze helemáál leeg was. Zijn twee broers, die toekeken, begrepen er niets van en zeiden: 'Maar nu wordt het helemaal onmogelijk om de hele ruimte te vullen!'

Maar de derde zoon sloot alle luiken voor de ramen, zodat het helemaal donker werd in de zaal. Toen pakte hij een paar kaarsen uit zijn tas, stak die aan en vulde de hele ruimte... met licht.

Ja, soms is er maar een beetje licht nodig om de ruimte te vullen en de duisternis te verdrijven. Er is maar een beetje liefde nodig om een hart vol winter te verwarmen. Er is maar een beetje echte wil tot vrede nodig om de oorlog te stoppen. En er is maar een sprankje hoop nodig om toekomst te zien, en te maken.

En wáár moet je dan beginnen? Nou, ik wil ons niet deze oudejaarsavond insturen met een hele berg huiswerk. Of voor 2026 met teveel goeie voornemens, dat werkt alleen maar averechts. Dus laten we er met één beginnen. Als suggestie voor een goed voornemen geef ik graag aan ons allen mee: Doe als God het komende jaar: word mens. Goede jaarwisseling en een voorspoedig en goed 2026 alvast gewenst! Amen